

41
D. D.
Dissertatio Medico Botanica,
SISTENS

RHABARBARUM,

Quam
Consensu Experient. Facult. Med.
In Reg. Acad. Upsaliensi,
Sub Præsidio

VIRI Nobilissimi & Celeberrimi

D. D. CAROLI
LINNÆI,

S:Æ R:Æ M:TIS ARCHIATRI,
Med. & Botan. PROFESS. Reg. & Ord.
Academ. Imper. N. C. Monspel. Berol. Stockholm.
Tolos. Upsal. SOCII,

Publice ventilandam sistit

SAMUEL ZIERVOGEL,

Stockholmiensis

In Aud. Carol. Maj. d. XVII. Julii, MDCCLII.
H. A. M. S.

UPSALIÆ,
Excudit LAUR. MAGN. HÖJER, Reg. Acad. Typ.

Ædle och Högtärfarne HERRE,

HERR EWALD
RIBE,

ÖFVER-DIRECTEUR vid Chirurgiska
Societeten,

Min Högtärade k, MORFADER.

Uptag. Med. Ynnest.
Den. Frugt.
Som.

En. Späd. Telning. Af. Edar. Stam.
Frambår.

En. Liten. Skörd.
Af. Stora. Wålgerningar.

Den. Lycka. Och. Sålhet.

Som. I. Denna. Ofullkomligheten. År. Fullkomlig.
Ågen. J. Min Herr. MORFADER.
Som.

Råknen. Edra. År.

Till Ottatio. Fåm.

Och. Upfyllt. Edar. Ålder.

Med. Flera. Och. Större. Förtjenster.

Ån. Att. De. Så. Lått. Kunna.

Råkna. Och. Skattas.

Mogen

Mogen. Dygd. Och. Årfarenhet.
Hafva. Banat. Eder. Lycklig. Våg.
Till. Långligt. Åtnjutande.
Af. Dyr. Nåd.

Hos. De. Stora. Fäderneslandets. Fäder. Och. Mådrar.
Samt.

Till. Oförnekadt. Godt. Loford. Tycke. Och. Högaktning

Hos. Hvar. Man.

Om. Vårdnad.

Och. I. Verket. Utöfvad. Kårlek.

Har. Upväckt.

Djup. Vårdnad.

Och. I. Tackfamma. Hjertan. Rotad. Genkårlek.

Hos. Barn.

Samt. Deras. Barn. Och. Barnabarn.

Allmagten.

Göre.

Edra. Dagar. Ännu. Flera.

Och. Edra. Grå. Hår.

Med. Ständig. Förnöjsfamhet.

Vålfignade.

Önskar.

Min Herr MORFADERS

Ödmjukaste tjänare
SAMUEL ZIERVOGEL.

HENNES KONGL. MAJ:TS

KAMMAR-FRU,

Högåreborna och Dygdådla

FRU CHRISTINA
SPETTS,

Min Högtårade k. MOSTER.

*M*ån ej en Sonlig pligt bör offras up åt Den,
Som, under MOSTERS namn, all Moders ömhet visat?
Som all min barndoms tid mig vårdat, upfoßt, spisat;
Min egen Foster-Mor, min Moders egna Vån.
Som sedan alltid ock befrämjat har mitt bästa,
Och sökt vid dygd och konst min ungdoms tankar fåsta.

*V*ist höfdes åt Er då en gåfva stor och rar;
Men, som Föräldrars vård ej låter sig betala,
Så litet blifva ock för vedergällning fala

De kärleks-prof, som J, Min MOSTER, visat har.
Min förbön ständigt är: Er Himlen nådigt hågne,
Och med välsignadt mått af länglig sällhet fågne!

Min Högtårade FRU MOSTERS

Ödmjukaste Tjenare
SAMUEL ZIERVOGEL.

SLOTTS FÖRVALTAREN,

Högaktade HERREN

HERR P E T E R
SPETTS,

Min Högtårade K. MORBRODER.

Hugkomsten af Min Herr MORBRODERS så öfverflödigt emot mig förklarade bevägenhet och ynnest, tillåter mig icke, att, vid närvarande tillfälle, lämna min skyldiga årkånsla obetygad. Jag har derföre tillegnat Min Herr MORBRODER dessa ringa blad, som äro förstlingen af min ungdoms flit, och frugten af den tid jag vid Kgl. Aca- demien på vetenskaper använt. Ehuru liten denna gåfva i sig sjelf är, gör jag mig dock såkert hopp, att Min MORBROR af vanlig gunst uptager den samma, såsom ett tacksamhets prof, hvaraf Min MORBROR tackes attaga huru min vilja, om förmågan vore större, skulle sig yttra. Och som ingenting hittills förorsakat hos mig större fågnad, än Min Herr MORBRODERS försporda välgång; Så är ejel- ler nu något kårare ämne för min bön och önskan, än min Herr MORBRODERS beständiga vältrefnad: hvar- om jag den Högsta anropar, under det jag fram- hårdar

Min Herr MORBRODERS

Ödmuke Tienare

SAMUEL ZIERVOGEL.

Till Sin wårda Wån och LANDSMAN,
Då han i Upsala disputerade om
RHABARBARA.

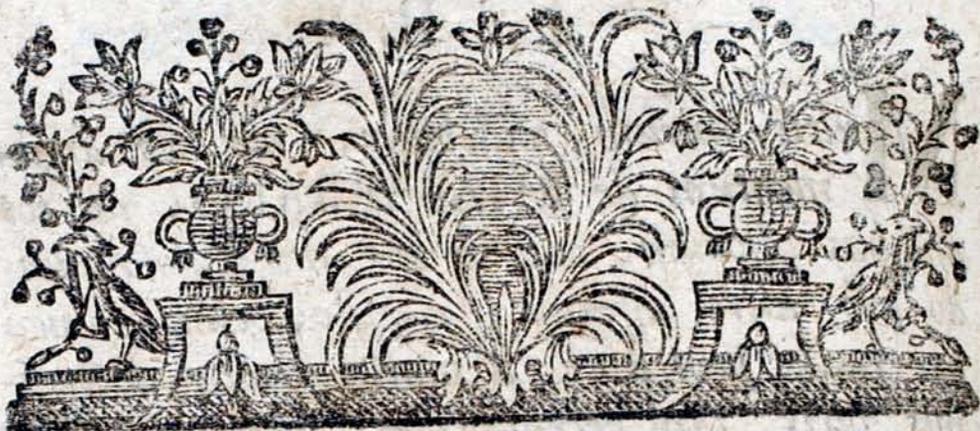
Jag gratulerar Dig, Min Bror,
Och tror, att Medicinen groer
Hos Dig, som Dina Fåder:
Ty Du will samma wågen ta,
Och skrifer om Rhabarbara
Med ren och wåklippt fjåder.
Du ristar för hwar stackårs tiuk
De reglor till des råtta bruk,
Som tiåna båt i nöden:
Hur hon kan stilla tarmårs we
Och håfwa rot till Diarrhoe,
Som annars hotar døden.
Du fåger, hwar hon wåxa plår,
Hwad fårg hon i sin styrka bår,
Med mer, jag ån ej kånner.
Ach, om det stodo nu hos mig,
Att glådias af Din mun så wig,
Med andra Dina wånner.
Niut, Bror, Din heder och din flit,
Och skynda Dig med lårdom dit,
Hwar Doctors hattar gifwas.
Men gif din hålsa först all ro;
Ty hwem kan wål den Doctor tro,
Som inte sielf kan trifwas?

Philadelpbia d 2. 7ber 1751.

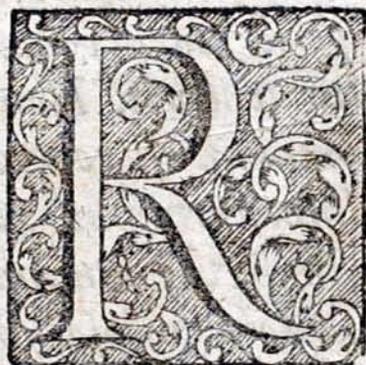
J. A. LIDENIUS.

L. B.

Multis mirum videbitur, me hoc argu-
 mentum de RHABARBARO, de tot
 millibus aliorum, quæ in hoc miraculoso mun-
 do sese ultro offerunt, elegisse, cum tamen
 hæc radix jam antea a multis, usque doctissi-
 mis viris, tam recentioribus, quam antiquio-
 ribus descripta sit; & alia tamen numero
 infinita sunt, quæ quidem non satis explicata
 ab illis, qui regna nature perscrutari conati
 sunt, adhuc multis obvolvuntur tenebris. Hanc
 vero ipsam varietatem, quæ omnium est rerum,
 etiam in propensionibus mortalium cernimus. A-
 nimus enim meus antiqui, quam novi; utilium,
 quam subtilium; vulgarium, quam curiosarum
 rerum est cupidior. Satis quidem legi eos aucto-
 res, qui Rhabarbarum descripserunt; comperi
 vero has descriptiones partim hic illic dispersas,
 partim prolixas, partim incertas, nec sufficien-
 ter elaboratas, imprimis in eo, quod ad Histo-
 riam illius naturalem pertinet & huic innixam
 veram artem dignoscendi hujus medicamenti.
 Spero igitur quod hocce meum opusculum L. B.
 non omnino ingratum, nec Reipublicæ plane
 inutile futurum sit.

§. I.

Habarbarum radix est, tam Medicis, quam Pharmacopolis, ipsisque ægrotis notissima. Locus ejus natalis est in Asia, unde nobis adfertur, e China nempe & Tartaria. Non moramur, an illa veteribus Medicis fuerit cognita, qua de re Botanici multas controversias agitarunt, quas tamen nos effugiemus, ne hocce nostrum opuiculum in voluminis alicujus molem excrescat. Planta illa a *Matthiolo* delineata sub nomine *Rhabarbari falsa* est; & veri quidem simile videtur, *Matthiolum* hanc figuram secundum aliorum narrationem expressisse. Herba ista, primum innotuit, cum *Petrus I. Magnus* Moscovitarum imperator, studium Botanicum in Ruthenum quoque Regnum introduxisset. Nobiliss. Dn. PRÆSES vidit illam prima vice, pro rarissima planta habitam, *Hamburgi* crescere, in *Horto Consulari*

lis Sprekelsen, qui ejus semina a Pr. Gerber acceperat. Ex eo tempore semina sunt dispersa per totam Europam, in plurimos hortos Academicos, & tandem etiam in nostrum Upsalensem, ubi per industriam N. D. D. PRÆSIDIS primum in Svecia crescere cœpit, &, cum nostrum clima ferre possit, brevi vulgaris evadet.

AUCTORES.

§. II. Qui Rhabarbari descriptiones tradiderunt

BELUS (*Lucianus*) *Italus.*

Quæstio de Rhabarbaro. *Bonon. 1533. quart.*
Bonon. 1560. fol.

Beltii (*Antonii Marie*) comment. in avicenn.

TILINGIUS (*Matthias*) *Frisius.*

Anchora salutis. *Francf. 1511. octav.*

WEDELIUS (*Georg. Wolfgang.*) *Prof. Jenens.*

Propempticon de Rhabarbaro. *Jena 1708. quart.*

HOLSTENIUS (*Christ. Hinric.*) *Züllichavens.*

Dissert. Inaug. de historia Rhabarbari. *Lugdun.*
Batav. 1718. quart.

ALPINUS (*Prosper*) *Italus.*

Dissert. de Rhapontico. *Batav. 1612. quart.*

Lugd. Batav. 1718. quart.

BOILET (*Job.*) *Profess. Math. Bitterrens.*

Lettre écrite de Monaco au sujet de la Rhabarbarbe *1722. fol.*

Silentio præterimus quidquid varii Auctores alii de Rhabarbaro scripserunt ut *Boymius* in *Flora Sinensi*.

Geoffrey in *Mat. Medica*.

Boulduc in *Actis Parisiis*.

Nicolai in *System. Mat. Med.*

Reticemus ceteros, nam omnes, qui Materiam Medicam illustrarunt, vim radicis nostræ plerumque commemorarunt, plerique tamen horum, ut Medici; pauci vero historiam naturalem considerarunt, qui præcipuus noster erit scopus.

CLASSES.

§. III. Ad quas Rheum amandari debet.

CÆSALPINI III. Herbacea solitariis feminibus.

VI. *Cor exterius, flos inferius, Semen calyce exceptum.*

MORISONI VIII. a numero dicta.

VIII. *Molliens semine trigono.*

HERMANNI XIX. Apetala.

I. *Monosperma.*

BOERHAAVII XXVII. Apetala.

I. *Flore fructui contiguo Gymnosperma.*

RAJI V. Apetala.

IV. *Flore semini triquetra contiguo.*

RIVINI I. Flore regulari monopetalo.

I. *Semine nudo unico.*

TOURNEFORTII I. Campaniformis.

IV. *Pistillum in semen unicum.*

MAGNOLI VI. Calice externo sustinente florem

I. *Semine unico.* (monopetalum.

LIN.

LINNÆI IX. Enneandria.

II. Trigynia.

ROYENI IX. Incompleta.

VI. Flore sexfido.

WACHENDORF. Monostemonis.

Enneastemonis.

ORDO NATURALIS.

§. IV. VAGINALES plantæ ordinis naturalis xxvii. *), ab aliis herbis in eo satis sunt distinctæ, quod *petioli* illarum vaginam quandam circa basin constituent, qua caulis circumdatur; præterea *foliis* maxime simplicibus gaudeant, & *flore* qua Perianthium & Corollam adeo concreto, ut Botanicis valde difficile fuerit illas secundum tegumenta florum distinguere, cum nesciverint utrum inter Apetalas an Corollatas nudas numerandæ sint; flos enim coloratus sub ipsa florescentia corollæ est similis, absoluta vero florescentia, colorem mutat, viridisque & compactus, ut calyx, evadit. Denique hæc familia *semine unico nudo* gaudet, *Cotyledones involutas* possidente.

Affines Rheo sunt *Rumex*, *Polygonum*, *Persicaria*, *Bistorta*, *Helxine* & *Atraphaxis*; ex his omnibus *Rumex* est proximum genus, singulæ autem hæc plantæ seminibus suis triangularibus inter se maxime conveniunt. Stamina in hoc ordine minus numerosa sunt ut in speciebus Hexandris, Octandris, in Rumicibus Hermaphroditis, Monoicis, Dioicis &c.

A 3

Affi-

---

*) Vid. Philosoph Bot. p. 30.

( ) ( )

Affinitatem Rhabarbari cum Rumice, ex habitu perspicimus, nec aliter, quam tegumentis florum & numero staminum differunt hæ plantæ; tegumenta enim floris in Rumice sunt quidem sexfida; alterni vero lobi, ad germen inclinati, illud contegunt, quod non in Rheo est. Bina tamen hæc genera conjungere minus esse consultum existimaverim, ne totus ordo naturalis tandem commisceatur, & inde difficultas quædam Botanicis omnino inextricabilis oriatur, hunc enim in modum Rumex facile Atraphaxin, Polygonum, Persicariam, Bistortam, Helxinam sub se comprehenderet; pari etiam jure Rheum ad Polygonum, quo ad Rumices, ex structura fructificationis referri posset.

SYNONYMA.

- §. V. RHEUM *foliis subvillosis*. Hort. Ups. p. 98.
 Rhabarbarum *Sinense, folio crispo, flagellis varioribus*
& minoribus. Amm. herb. 206.
- Rhabarbarum *folio longiori hirsuto crispo, florum thyrsos longiori & tenuiori*. Amm. rhut. 9.
- Acetosa *montana, folio cubulati oblongatiore crispo, floribus in subviridi luteolis*. Messerschmid. Amm. rutt. 226.
- Lapathum *bardane folio undulato glabro*. Hort. Chelf.
- Habitat in *Ude* fluvii montanis, & circa lacum in *Dauria*. Messerschmid.
 in *China* ad murum vel in circumjacentibus terris, loco lutofo frequens.

DE-

DESCRIPTION.

§. VI. *Radix flavissima*, apice albescit, ubi dehiscit in *Gemma*, quæ repullulat mense Aprili vel ad finem Martii, tuberculo crasso, assimilante extremitatem pollicis, & colore rubro.

GEMMÆ ex *membranis sacciformibus* purpureæ trifariam, suprema sui parte, mense Aprili dirumpuntur, & folium subjacens emittunt, quod adhuc in summo gradu est rubrum & rugoso-plicatum, ita ut folium quoddam bullatum, lateribus reflexum, & fere revolutum repræsentet.

Folium unumquodque *petiolum* habet semi-cylindraceum, latere interiore plano, circa cujus basin, in parte interiore vagina cylindracea purpurea undique clausa sedem habet, apice foramine vix conspicuo perforata; quæ, cum subjacens folium intumescit, eandemque expandit, apice violenter rumpitur, & quidem plerumque in tres partes. *Folium* embryo coarctatum, superius est convexum & inferius fornicatum & constat quinque costis majoribus cum suis costis lateralibus, maxime rugosum, ita tamen ut latera reflectantur; ipse vero apex solis cursum sequitur. Hoc folium gaudet primum colore rubro; (hinc acidum quoddam continet*), postea vero extensum, magis magisque virescit & saporem oleraceum accipit, ut illud manducantes nihil ingrati saporis sentiamus.

Ejusmodi quinque vaginæ constituunt gemmam, antequam florem quendam videre licet, postea

*) *Confr. Philosoph. Bot. §. 364. Syst. Nat. p. 218.*

ea vero folia enascuntur, quæ intra basin petioli & ejusdemque vaginam paniculam florum habent.

Ex data Anatomia gemmæ Rhabarbari, affinitatem Rhei cum Rumice videmus, quæ eodem modo crescit, eo tantum discrimine, quod vagina ejus sit subulata, nec obtusa ut in Rhabarbaro, & folia non rugosa, sed revoluta magisque mucilaginosæ. In quibusdam ejus speciebus est apex foliorum, adhuc embrionum, reflexus. Hæc omnia nos docent quod herba Britannica & Rhabarbarum valde sint affines, ut ad eundem *ordinem naturalem* xxvii, plantas VAGINALES continentem, referri debeant. *Confr. Philos. Bot. pag. 30.*

RADIX perennis, ramosa.

FOLIA *radicalia* cordata, sesquipedalia, trinervia, costis subtus prominentibus, superiori pagina canescentia pilis brevissimis, margine integerrimo undulata, petiolata; *Petiolis* pedibus semiterebibus, supra planis, subtus æqualibus, virescentibus, glabris.

CAULIS teres, humanæ altitudinis, crassitie pollicis, erectus, octo vel novem articulis divisus, cinctus vaginis aridis, testaceisque, teres, leviusculus, obsolete striatus, superne flexuosus ab articulo ad articulum.

FOLIA *caulina* ad genicula solitaria, superiora sensim minora, hinc summa vix pollicis transversæ longitudine.

FLORES paniculati ex alis superioribus foliorum; ex alis aulem infimi & secundi folii caulini raro flos;

flos; *Pedunculi* ex singulis alis foliorum caulis tres, nudi, quorum medius duplo longior; horum singuli emittunt per aliquot oppositiones *Racemos* minores, ternos, lateralibus minimis; & horum singuli ad dentes alternos emittunt flores plurimos, pendentes *Pedicellis* propriis, albidis, longitudine florum.

COROLLÆ nudæ, albidæ, campanulatæ, sexfidæ, laciniis alternis exterioribus brevioribus.

STAMINA novem.

Filamenta filiformia, longitudine fere corollarum.

Antheræ ovales, ante florescentiam rubræ, sub florescentia albæ.

PISTILLI *Germen* teretiusculo - trigonum. *Styli* tres, filiformes, patentes, longitudine corollæ.

Stigmata peltata, angulata, reflexa.

PERICARPIUM nullum.

SEMEN unicum, corolla multoties majus, ovatum, triquetrum, angulis membranaceis.

D I F F E R E N T I A.

§. VII. Data descriptione Rhabarbari, quam ante hac frustra apud auctores Botanicos quæsvimus, reliquum est, ut Rhabarbarum ab alia quadam planta, in Pharmacopoliis *Rhaponticum* nominata, segregemus, quæ non ejusdem solum generis est, sed nostro etiam Rhabarbaro valde similis.

Rhaponticum apud Auctores sequentibus appellatur nominibus.

B

RHEUM

RHEUM. *foliis glabris Hort. Ups. 98.*

Rheum. *Hort. Cliff. 155.*

Rhaponticum. *Alp. Rhap. I. tab. 1.*

Rhapontic. *folio lapathi majoris glabro. Baub. pin. 116.*

Habitat in *Thracia, Scythia* & in hortis hodie
vulgo colitur.

Rhabarbarum a) distinguitur a Rhapontico b) eo,
quod gaudeat

a) Caule foliis radicalibus triplo longiore.

b) Caule foliis sesqui longiore.

a) Foliis magis oblongo-cordatis, & undulatis, a
sinu baseos ad apicem sesqui longioribus, quam
lobi baseos, canescentibus Pilis brevissimis, re-
ctis, albidis.

b) Foliis subrotundo-cordatis, vix undulatis &
fere planis, a sinu baseos ad apicem æquali-
bus longitudini loborum, glabris, viridibus, ad-
spersis poris.

a) Petiolis subtus æqualibus & virescentibus:

b) Petiolis subtus sulcatis, rubris.

a) Panicula oblonga, ramulis divaricatis.

b) Panicula rotundata, ramulis confertis.

a) Corollulis & pedicellis albidis.

b) Corollulis & pedicellis niveis.

His itaque characteribus juste discernuntur. An-
tæ præterea plantæ vere circa finem Maji germi-
nant, fructumque suum in medio Julii maturum
producunt.

PHAR.

PHARMACEUTICA.

§. VIII. Rhabarbarum apud nos subdrio viret, maxime in terra argillacea crescit, & nostras hie- mes perfert vel frigidissimas; quo adultior hæc ra- dix est, eo usui medico aptior, eoque certiori vi gau- det in corpus agendi, ideoque ad usum pharmaceu- ticum radix minime sumitur, quæ non decem an- nos est nata. Radix ipsa vel initio hiemis, terra non dum frigore concreta vel primo vere cum fri- gus evanuerit, effoditur, in frustra dividitur & de- corticatur, in mensam reponitur & per tres vel quatuor dies revolvitur, ut succus fiat condensatus intra radices; postea perforatur, filo cuidam adne- ctitur, & in domo aliqua vel loco quocunque um- broso ad torrefactionem suspenditur. vid. *Boymii flor. Sinicam 1656.* Aliis mos est, radicem argillæ inclu- dere, foramen per eandem facere magnitudine pen- næ anserinæ, & frustatim exsiccandam suspendere, ne humor exeat, viresque debilitentur. Tartarorum modus illam sæpius exsiccandi omnino improbatur; radicem enim, in desertis effossam statim decor- ticant, filo imponunt, & ex collo Camelorum ad siccandum sub itinere suspendunt, unde viribus il- la valde privatur.

Radix unicum est simplex, quod ex Rhabar- baro in nostris Pharmacopoliis obvenit.

PRÆPARATA ex illa facta sunt sequentia.

Tosta radix fit torrefactione, leni calore, donec reddatur friabilis; hæc magis est adstringens, quam

altera cruda, ideoque a Medicis maxime in fluxibus alvi præscribitur.

Tinctura Rhabarb., quæ etiam *Anima Rhei* appellatur.

R. Rhabarb. opt. pulv. Unciam.

Sal Tart. Drachmas duas.

Aqv. Cichor.

Acetosell. s. Cinnamom. ana. Unc. sex.

Infusa stent loco calido per xxiv. horas, postea per bibulam filtrentur.

Potest etiam hæc Tinctura ex tempore parari in vase figulino, igne leni. Pharmacopæi non possunt tincturam illam, propter mucorem, quem facile contrahit, diu asservare. Hæc ordinanda est, cum malum non solum e primis viis, sed etiam e secundis & tertiis depellere volumus, imprimis infantibus, Rhabarbarum in substantia, gustus nauseosæ causa, non ferentibus. Tinctura aquosa vehementius est purgans quam spirituosa, ideoque maxime præscribitur.

Tinct. Rhabarbari Fr. Hoffmanni sic paratur.

R. Rhabarbari elect. in pulverem redacti Unc. sem.

Extracti Gentianæ rubræ.

Centauri min. ana, Drachm. $1\frac{1}{2}$.

Terræ fol. Tartari.

Salis Tartari ana, Drachm. i.

Aquæ Cardui Bened. Uncias octo.

Digere leni calore, exprime & filtra.

Dosis gr. 80.

In Cachexia, Ictero, Hydrope & viscerum obstructionibus laudatur.

Tin-

Tinctura Rhei dulcis prima compositio hæc est:

Rc. Rhabarbari elect. incis. Unc. duas; Uvar. pas-
sar. enucleat. n:o 60; Glycyrrh. ras. Unc. duas; Sac-
chari cand. Libram semis; Aquæ vitæ vel Anisi Li-
bras duas. Macerentur. F. colatura, cujus cochlea-
ria bina vel tria matutino tempore dantur, quoties
necessarium est. Hanc compositionem Baro illu-
strissimus G. ventriculi dolore, & viscerum torsio-
nibus, ante ejus usum, diu excruciatu, a Phar-
macopola suo, quadraginta librarum monetæ an-
glicæ pretio acquirebat, cum nullo ære a Medico
suo ordinario impetrare posset. vid. Harris de mor-
bis gravioribus p. m. 18. Emendatam hujus Tin-
cturæ compositionem dederunt in Pharmacopœia
Medici Edinburgenses, cui respondet Tinctura Rha-
barbari vinosa Londinensium, quæ se simplicitate
sua mirum in modum commendat.

D. D. Cheyne, in libro *de Infirmorum sanita-
te tuenda*, p. 57. dum de catharticis loquitur dome-
sticis, omnibus aliis sequentem præfert Tincturam:
Rc. Rhabarb. elect. in pulverem triti Unc. duas &
semis; Salis absinthii Drachmam; Cortic. Malorum
Aurantiorum Unc. semis; Coccinillæ Drach. semis.
Macera in Spiritus Oryzæ libris duabus, loco te-
pido, per totos duos dies. Colaturæ cochlearia
duo aut tria alternis noctibus, aut quoties quidem
commodum erit, propinata, magnum sanitatis muni-
men dicit tuto adhibendum, ad maturumque, si o-
pus sit, senium continuandum.

Extra.

Extractum Rhabarbari.

R. Rhabarb. Contus. & tenuiter incis. Libr. i.
huic affunde

Aqv. Cichor. vel Commun. Lib. quatuor.
macerentur sec. art. blando ignis calore per XII. hor.
Infusio colerur per linteum. Massæ superstiti
affunde Spir. Vin. Libram, macerentur denuo per
VI. horas. Tinctura hæc aquosa per inclinationem
separetur, & cum præcedenti infusione misceatur.
Evaporetur humiditas ad extracti consistentiam.

Solvitur Rhabarbarum partim menstruo Spirituoso, partim Aquoso. Mirum est quod hæc duæ solutiones mixtæ non lactescant, quod aliis evenire solet; unde vis ejus in salino consistet.

Sal Rhei tenue admodum & volatile est, & ab hoc præcipua vis, qua alvum ducit, debet derivari. Illa enim perit, si pulvis diu servatur. Dein in substantia exhibita Rhei radix, duplo majorem habet laxandi virtutem, quam si in infuso propinatur. Coëta vero diutius in vase aperto omnem virtutem alvum stimulandi amittit. Hinc etiam Rhei extractum, ni cautissime præparatur, vix unquam alvum movet.

COMPOSITA.

§. IX. *Conf.* Hamech.; *Elect.*: Diacathol.; Ther. Androm.; *Ext.* Panchymagog.; *Pil.* Cathol.; *Pulv.* cont. casum; *Spec.* Diarrhod. abbat.; *Spec.* Diat. Santal.; *Spec.* Diaturbith. c. Rhab.; *Spec.* Diamercur. Mynf.; *Syrup.* de Cichor. c. Rheo.

SELE-

SELECTUS.

§. X. Rhaponticum pro Rhabarbaro sæpe vendi solet, eo vero discernitur, quod odor Rhapontici minus sit gravis, gustus magis adstringens & glutinosus, neque possideat facultatem salivam colore luteo tingendi, ut Rhabarbarum.

Selectus Rhabarbari si instituatur, confringendum est, & frusta non cariosa, nec levia, nec putrida aut situ obducta, eligenda sunt. Frustis exiguis, vi plerumque gaudentibus debiliori, cum a plantis nimium teneris desumpta sint, ut est justo majoribus, cum difficiliter siccentur, nisi perforata sint, non est fidendum.

DOSES.

§. XI. *Dosis* Rhabarbari est in substantia Drachma, quod pulverisatum ob nimiam dosin & difficultatem id cum vehiculo miscendi ægris valde est ingratum. Hoc medicamentum tutissimum purgans est, quod olim Octogenarius quidam etiam asseruit, qui ab omnibus aliis medicamentis, præter Rhabarbarum, deceptum se aliquando fuisse fatetur. Idcirco Medici, cum illud tam larga dosi exhibitum adeo nauseosum viderent, modum fuerunt meditati in minori dosi, & pari tamen cum effectu illud propinandi: veteres igitur Medici addiderunt Antimon. Diaphoret. ad vires duplicandas, recentiores vero, aroma quoddam, & maxime præscribunt Rhabarb. Serupulos duos & Cinnamom. pulver. Serupulum.

Tosti

Tosti ad Drachmam cum semisse eadem vi purgante, qua Rhab. Crudi gaudet, majorem vero virtutem adstringentem possidet. Observandum etiam est, quod Rhabarbarum in substantia vehementius purget, quam in infuso, tinctura aut extracto.

Verum quidem est virtutem Rhabarbari in volatili quodam præcipue consistere, quod nimia tostione exspirat; cum vero hæc tostio non igne vehementi, sed leni instituatur, partes ejus volatiles in aërem vix evolare possunt, Rhabarbarum itaque vim suam purgantem conservat, quod ex effectu etiam comperire possumus. Non negamus tamen virtutem suam purgantem illud maximam partem perdere posse, si ab imperito quodam medicalastro nimium ficcetur.

Decocti Rhabarbari a Drachma una & semis ad Drachmas duas, quod Saporis nauseosi causa raro præscribitur.

Tincturæ a Drachma ad Uncias duas ratione habita ætatis & consuetudinis: infantibus ex hac tinctura Drachma semis exhibitur: identidem vero adhibita non operatur, nisi largiori dosi nempe Drachma præscribatur: adultioribus vero a Uncia ad Uncias duas antequam sufficientem excitet purgationem. Maxime in eo est laudanda, quod tormina non excitet.

Extracti a gr. xv. ad Drachmam unam & semis in forma pilularum; raro autem, ob nimiam dosin, exhibetur.

Quod

Quod non temere Rhabarbarum ut tutissimum purgans medicamentum commendaverimus, vel inde patet, quod bono cum fructu ab infantibus, senibus, gravidis, puerperisque usurpari possit. Hinc Angli, ut dieteticum, illud tempore matutino, a decem ad viginti grana, deglutiant, ad morbos chronicos, in primis hypocondriacos, extirpandos.

QUALITATES.

§. XII. Rhabarbarum, quantum ad herbam & fructificationem, inodorum; radix vero, præcipue fricata, odorem spargit nauseosum.

Sapor, in herba omnino est oleraceus, vix manifeste acidus, & fere insipidus.

Semina farinacea, ut in Helxine & parum sapida.

Radix amara, ob odorem nauseosum sine difficultate propinari non potest, in primis illis, qui eandem multoties jam consumserunt. Præterea quoddam stipticum & illi inesse sentitur.

Color radice est flavus, cum colore quodam subflavo, & magis fere gummoso mixtus, excepta nempe superficie, quæ subnigra est. Consistentia valde friabilis est & levis, quæ causa est, cur non facile cum aqua frigida misceatur, sed circumfluat. Sic radix est lutea, amara, substiptica, nauseosa & levis.

Hanc plantam proxime esse affinem Rumicibus, antea jam est dictum, quarum radices sunt luteæ, in primis eæ, quæ a veteribus Lapatha sunt nominatæ; harum radices minus continent nauseosi, ideoque

majorem vim adstringentem, quam purgantem possident. Rumices præterea magis sunt acidæ, & acidum cum terrestri amaro constituit stipticum; principium igitur qualitatum in hac radice est terrestre cum acido amaro & nauseoso.

V I S.

§. XIII. Vis radicis dijudicanda est ex principiis qualitatum; odor enim nauseosus virtutem ejus purgantem efficit, eo nempe, quod nervi sensibiles illam fugiant, & sic vires vitæ quocumque modo illam evacuare & e Machina animali depellere conantur, & hinc validum evadit purgans; cum vero acri quodam non gaudeat, nulla tormina excitat, sed mitissimum & securissimum est purgans.

Et cum hæc radix ex particulis farinaceis, luteis amaris, acido imprægnatis consistat, stiptica est, per consequens deplendo fibras *adstringens* evadit: præterea, quia in summo gradu amara, magis fibras corroborat, & tonica fit; quapropter virtutem etiam *Tonicam* præstat; hinc, alvo purgato, adstringit, imprimis in substantia propinata, ut particulæ terrestres vim suam exercere queant.

In fluidis alio modo virtutem suam exserit; per totam enim massam sanguineam sic penetrat, ut in iis, quibus propinatur, urinam colore rubro tingat; cumque amara sit, acidum tam in primis viis, quam in massa sanguinea, tollit, quare ut *Balsamicum* operatur, a putredine præservat, sapore stiptico fluida condensat, & sic acre tenue obtundit.

Ex

Ex hoc perspicimus hanc radicem primas vias purgando mundare, posteaque corroborare & obstruere, & proinde utilem esse debilitate ventriculi laborantibus; insuper amaritie sua acidum, tam in primis viis, quam in ipsa massa sanguinea, deprimere; hinc appetitum excitat, optimumque evadit *Stomachicum*. Inde quoque patet, cur calculosis sc. Nephritide laborantibus, non exhibenda sit, quia mucum, calculum involventem, solvit demitque, ut nudus & durus dolores incitet, præterquam quod Fibras corroboret, unde major frictio versus calculum in renibus oritur, & hinc irritationes & spalmi vehementiores. Eandem ob causam in excoriationibus vesicæ non est præscribenda, quia gluten naturale in majore copia solvit, & fibras nerveas amaro suo magis excitat. Quia amara, parit temulentiam & vertiginem, ut Absynthium &c. idcirco Practici illam in vertigine magis nocere, quam prodesse existimant. Ex hoc etiam perspicitur, cur merito Visceralis nominetur, cum viscera corroboret, acidum, ubique laxitatem & mucum causans, opprimit: hinc evenit, ut functiones viscerum reddat promptiores, inprimis amaritie sua, Bilis virtutem augeat, ut e contrario acida illam infringunt; quamobrem Anima & Vita hepatis est nominata.

In febribus Phlogisticis non est ordinanda, cum fibras faciat rigidas, & majorem sanguinis circulationem excitet, ideoque æstum vehementiorem. Hæc itaque radix heic tantum nocet, quantum acida profunt.

Ut *Anthelminticum* contra vermes commenda-
tur, quia acidum & mucum, qui vermium est do-
micilium, sapore suo amaro tollit: præterea a nau-
seoso suo halitu vermes irritat, & magis adhuc vi
sua adstringente tonica lædit illos & evacuat, in-
testinaque corroborat; comperimus enim eosdem
potissimum in iis, qui debilitate ventriculi & inte-
stinatorum laborant, generari, minus autem in iis,
quorum primæ viæ debito gaudent robore, ut in
validis & exercitatis.

U S U S.

§. XIV. In DYSENTERIA & DIARRHOEA
nullum pharmacum securius Rhabarbaro præscribi-
tur, quod evacuat non solum acre in primis viis,
sed postea etiam corroborat & adstringit, ideoque
inter primaria specifica dysenterix numeratur; nul-
lum itaque remedium vulgatius est, quam drachma
una Rhab. pulverisati pro dosi ægroto exhibita, id-
que per duos aut tres dies continuos; quo unico
morbus plerumque tollitur. Itaque Sydenhami a-
liorumque consilia secuti, Prima die dosim exhibe-
mus Rhabarbari tostæ, & cum illa optatum præsti-
tit effectum, Laud. Liquid. guttas XII, potissimum
in vitello ovi, spiritu frumenti coagulato, vespera
propinamus; Secunda die, tempore matutino, una
dosim Rhabarbari, alteraque vespera absoluta cathar-
si ejusdem Laud. Liq. exhibetur; Tertia quoque die
pari ratione progredimur, qua prima, Quarta, ut se-
cunda, & Quinta, ut prima die: quo factò ægrotus
plerumque restituitur sanitati.

LEUCORRHOEA Anima Rhabarbari maxime curatur, quæ ægroto quovis die, mane & vespere, ad dimidii cochlearis mensuram exhibita, acidum in primis viis tollit, systema fibrosum corroborat, & ut viscerale, viscera mundat. Hermanus in Lapide suo Lydio Animam Rhabarbari, ut specificum Gonorrhœæ, commendat.

HECTICA *puerilis Sydenhami, Febris lenta infantum Junkeri*, morbus est infantes, usque dum septem vel octo annos impleverint, invadens, per unius vel plurium mensium intervalla sæpe redit: oritur cum Diarrhæa, sæpe viridibus excrementis, & cum abdomine tumido ab acido, lac apud infantes mammas nutricis sugentes, valde coagulante; febris continua heic adest, quæ tam post prandium, quam cœnam, pulsu celeri exacerbatur, appetitus amittitur, corpus febris extenuatur, maceratur & ita imbecille evadit, ut pedibus vix niti possint. Ventriculus intumescit, cum superiorum partium marcore & tussi sicca. In hoc morbo extinctis, Glandulas Mesenterii fuisse tumidas, intestina inflammata, Pulmones corruptos comperimus. Hic morbus in infantibus oritur, ex nimia acidi comestione matris & quiete, in pueris vero partim ex nimio otio, partim etiam ab evacuatione capitis cessante per Ptyalismum, Coryzam vel fluxum capitis. Nullo morbo sæpius conflictantur pueri, nulloque alio, plures eorum extinguuntur, exceptis variolis Nobiliss. D. D. PRÆSES mecum communicavit, se plusquam centies reperisse, nullum medicamen-

camentum ad hunc morbum tollendum valentius esse Anima Rhei Drahm. una, si per dies aliquot cum febris incidit, statim exhibeatur. Ideoque inter primaria specifica, heic omnino numerari poterit.

In PHTHISI incipiente identidem Animam Rhei omnibus commendamus. Multos enim qui phthisi desperata laborare crederentur, Rhei diuturniori usu persanavit b. Dn. Platner, Professor Lipsiensis, & feminis, quæ aliquoties abortum fecissent, Rhabarbari, terreis & nitro mixti, usu roboravit uterum, ut contineret, ad maturitatem usque, prolem. vid. Ejus elogium p. 10.

MORBI AB ACIDO quicumque, ut *Hypochondriasis, Arthritis, Febris intermittens, Cachexia* &c. sæpe Rhabarbaro, inter paroxysmos propinato, tolluntur; quare multis mos fuit Rhabarbarum mandendi, & una cum saliva deglutiendi, quo solo restituti fuerunt.

COLICA a saburra in primis viis dextre Rhabarbaro curata fuit.

Sæpe etiam *Icterus* eo tollitur, quia ductum coledochum aperit, primas vias purgat, acidum privat, hepar corroborat.

USUS OECONOMICUS.

§. XV. Quamvis radix est amara, tota tamen herba oleracea, & fere insipida, nec ullam vim purgantem præstat.

Messerschmidius refert a Mogolo-Burathis, „eandem hanc plantam Yschune vocari: acido & valde

valde grato sapore præditam esse; eundemque populum caules seu potius pedunculos foliorum tam crudos ad sitim sedandam, quam oleris instar cotos frequenter comedere.

Hodiernus Imperatricis Rufforum, ad aulam nostram legatus, Illustr. D:us PANNIN narravit, cum Upsaliæ commorabatur, & in Hortum Academicum, anno proxime præterlapso exspatiatus esset, quod apud Mosehovitas, Folia in jusculis & oleribus, Spinaciæ, Atriplicis & Acetosæ instar adhibeantur, & avidè edantur. Mandentes folia, omnia oleris requisita iis inesse sentimus, ut tenera & succulenta, fere insipida, parum acescentia sint. Itaque apud nos etiam non levi cum fructu œconomico ferri possunt.

Hinc concludimus quod Rhaponticum eadem natura qua Rhabarbarum gaudeat, cumque in variis hortis satis copiose crescat, in usum culinarem facile id quoque converti posset, si agricolæ modo scirent ex eo fructum capere.

CULTURA.

§. XVI. Semina, uti aliorum olerum, tempore vernali commode feruntur; proximo anno in aliam planta transfertur terram, ventis non expositam & succi plenam, argillaque mixtam. Per intervalla unius circiter cubiti ab invicem disponi debent, nec amplius de novo transferri, sed ab herbis noxiis purgari. Hyeme plantas illas tegere non

non opus est, quia climatis nostri patientes sunt. Quo annosiores fuerint, eo majora foliorum & caulis incrementa annua obtinent. Insignem igitur plantæ istius proventum in patria tuto nobis promittere possumus, si modo vulgata fuerint semina, quorum sat uberem quotannis copiam profert.

I. Tabula sistit plantam quadrupli minorem.

1. Flores in magnitudine naturali,
2. Stamina cum Antheris,
3. Pistillum ejusque stigmata.
4. Semina.

